

ТРИДЕННИК · REVUE HEBDOMADAIRE · **ТРИДЕН**
UKRAINIENNE

Число 25 (388) рік вид. IX. 25 червня 1933 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 25 червня 1933 р.

Страшні вісти з України. Голод. Листи звідти, вражіння самовидців подають нелюдські подробиці, такі, що їх уявити не можна, що відкидають нас в далекі дикі часи, говорять про той жах, який заховано за тим словом — голод, про ті муки неслвітські, які переживає нещасне й вкрай виснажене населення України.

Голод на Україні, цій колишній житниці Європи, за совітської влади став хроничним явищем, бо до його послідовно вела вся система визиску й виснаження, що її стосували з вимірною жорстокістю окупанти до поневоленої людности.

Так само хрсничною стає і та нечувана байдужість, з якою ставиться культурний світ до страшних страждань українського народу, до тих слъоз і крови, що л'ються там. Він сліпий і глухий на все те, що діється за Дністром і Збручем. Колись за старих часів, підчас стихійного нещастя, голоду в якійсь частині колишньої Росії чи десь в глибині Індії, багаті на хліб країни поспішали з щедрою поміччу.

Тепер не те. Та й яка можлива допомога тим, хто гине від голоду в пекельних умовах совітського терору?

Покласти край стражданням безмірним українського народу може тільки одне — кінець окупаційній владі і визволення України.

Нові, страшні вістки про те, що там переживають наші близькі, які вмірають з голоду в московських кайданах, примушують нас тут подвоїти, потроїти наші зусилля, щоб прискорити той день, коли буде нарешті покладено край знущанням Москви над нашим народом.

Рай і пекло.

(Відгомін світових подій).

Хто не був серед гір, і саме в Альпах, хто не стояв над прозорими водами гірських озер, той не може уявити собі їх дивного кольору, то ніжно блакитного, то зеленуватого, сірого, сизого. Годі перелічити і передати не тільки словами, але й фарбами тих нюансів кольорових, які зачаровують глядача. Але ніде, здається, озеро не виглядає так дивно, як в Монтре. Просто перед вами майже море: далеких берегів західніх, гір Юри, в гарну днину ніколи не видно, а навкруги вас і ліворуч вздовж озера підіймаються то зелені шапки гір, то гострі візерунки Савойських Альп, то нарешті «Дан дю Міді», в початку червня до половини ще вкритий снігом, що на вершині його спить вічним сном і ніколи не сходить в долину. А саме Монтре вкрито садами, квітами, трояндами, які вражають вас своїм буйним, зовсім незвичайним цвітом. І коли сидите ви ранком над озером, повітря лоскоче вам горло, і дихаєте ви особливо вільно, легко... Рай... Але десь далі, у воді по-під горою, стоять старі мури й вежі прославленого Байроном Шільонського замку. І страшно думати, що в цьому раю люде розвели пекло. Тут в підземеллях сидів великий патріот, конав в кайданах і слухав, як в непогоду плескає над ним хвиля розлютованого на людей озера...

В цьому раю засідала XVII ассамблея Унії Т-в для Ліги Націй і серед бурхливих дебатів, резолюцій, за стриманими дипломатичними розмовами виглядали всі пекучі питання сучасности, всі людські злидні. У блакитнім озері відбивалося людське пекло...

Що правда, час, коли Монтре на кілька днів перетворився в маленьку Женеву, був ще порівнюючи затишним. Після страшного неспокою попередніх днів і місяців, коли загроза війни, здавалося, висіла над Європою, нарешті стало легше дихати. Виступ Рузвельта, промови Гітлера і особливо пакт чотирьох великих держав, підписання якого вже сталося в день закінчення ассамблеї Унії, — зробили своє діло. Як би не протестували проти пакту Мала Антанта й Польща, все-ж він гарантує мир принаймні на якийсь час, а далі... видно буде.

І все-ж найшлося чимало пекучих питань, що мали свій відгомін у Монтре. Але найбільше уваги присвячено було жидівській справі у Німеччині. Делегація від Палестини, що брала загалом дуже слабу участь в працях Унії, надсилаючи найбільше одного делегата, а то й нікого, нині була широко репрезентована і провадила активну лінію проти Німеччини. Треба сказати, що й німецька делегація змінилася, хоч і не настільки, як того сподівалися. Генеральний секретар Т-ва і де-кільки старих членів делегації все-ж приїхали, але поруч з ними були нові люде: націоналісти Гугенберга і просто «наці», серед яких було два-три зовсім молоденьких юнаки. На чолі делегації стояв дуже поважний і стриманий п. Шнее, «велика ексцеленція».

Становище німецької делегації було трудне. Не тільки палестинська, але й ціла низка інших делегацій заатакували їх в більш або менш гострий чи лагідний спосіб. П. Шнее в своїх репліках був дуже коротким: по-перше, це їх внутрішні справи, по-друге, у Німеччині відбулася революція, а під час революції і не такі бувають ексцеси. Дійсно, ексцеси в очах міжнародної публіки цими аргументами виправдати було не так вже тяжко, але гірше стояла справа, коли цитувалися на зборах нові закони Німеччини, що забезпечували, наприклад, ріжні посади за «арійською расою», виключаючи «не арійців» і т. д. Тут де-які делегати і між ними австрійський делегат, амбасадор Думба, тільки руками розводили: а що таке арійська раса, де взагалі тепер чисті раси знаходяться? Становище німецької делегації було справді трудне, хоч де-які їх опоненти, як французький міністр Еміль Борель, навіть атакуючи їх, високо підносили престиж їхньої культури, їх розвитку та підкреслювали, що саме по контрасту з цими найвищими духовними досягненнями Німеччини, які взагалі де-будь були здобуті людством, прикро вражає примінення расового принципу, нищення книжок і т. д.

Де-що полегшили становище німців самі жида. Оскільки коректним був виступ п. Мосінзона, остільки-ж перейшов через край п. Моцкін. Виправдуючи свою черезмірну гарячість, він сказав, що це питання життя й смерті для жидів, але тут не витримав і додав: «І для вас, для вас, німців, це питання життя й смерті. Ви говорите про свою революцію, ми зробимо вам іншу!» Ці загрози зробили дуже прикре вражіння на більшість делегатів і навряд чи були корисні тим жидам, що сидять в самій Німеччині. Але це характерна ознака сіоністичних жидівських діячів: фанатики жидівської національної ідеї, вони мало думають за конкретні маси жидівства і за їх добробут. Німецьких жидів до того-ж, згідно з їх власною заявою, ця делегація зовсім не репрезентувала, так само, як в час процесу Шварцбарда, ті-ж самі міжнародні сіоністичні діячі зовсім не репрезентували українського жидівства і не дбали за його інтереси. . .

І все-ж в тих словах Моцкіна була справжня загроза: але, звичайно, не сіоністи, а міжнародні фінансисти, купці й т. д., от хто реально загрожує Німеччині і безперечно ці панове вже дуже пошкодили на цілому світі німецькій промисловості та німецькому кредитові. Звичайно, кожний народ може по своєму порядкувати свої внутрішні справи, але в його-ж власних інтересах є жити в мирі і згоді з своїми жидами, як і взагалі стояти на ґрунті права й закону, щоб потім не чути тих жалюгідних закидів, які довелося почути німецькій делегації. В тому величезному національному піднесенні Німеччини, що дійсно нагадує «національну революцію», піднесенні, в якому, подібно до кожної людської стихії, є так багато і чогось по своєму широго, імпонуючого принаймні своєю силою, і чогось загрожуючого, руйнуючого, ірраціонального, але у всякому разі ця теорія і практика расизму уявляється на німецькому фоні чимсь зовсім зайвим і навіть незрозумілим.

Можна тільки одному дивуватися: чому всі ці делегати Унії,

що так схвильовані подіями в Німеччині, застаються одночасно до- сить байдужими до іншого роду порушення прав людини й громадя- нина. Що, справді, уявляють з себе всі ці, що правда, прикрі, екс- цеси расизму у Німеччині в порівнянні з тим лихом, що нищить мільйо- ни і мільйони людей, що ставить цілі держави по-за законом, позбавляю- чи їх найелементарніших прав людини... Ніколи не бачили ми того гарячого співчуття, яке охопило в Монтре делегатів Унії при обмір- кованні жидівської справи, в хвили, коли на порядку денному була справа терору на Україні, чи на Кавказі і взагалі у всіх країнах СССР. Ця диспропорція мимоволі драгувала.

Але, що правда, як вже це знають наші читачі з комунікату Ук- раїнського Товариства для Ліги Націй, на цей раз резолюція про каторжний труд в СССР пройшла одногосно. Хто пригадає собі, які пристрасті повстали минулого року в Парижі підчас засідань тої-ж Унії, коли 9 голосами проти 8 резолюцію про каторжний труд було одкладено, той запитає себе, чому-ж сталася така зміна цей рік. По- перше, може через те, що встигли люде перечитати гарзд наш ме- муар, а мемуар цей страшний, бо говорить він і про ексцеси, перед якими всі «страхиття» Німеччини блідніють і про законодавство, єдине в світі законодавство, що встановлює офіційно каторжний труд, як один з видів промислового труду. І це в країні «робітників і се- лян»... Очеєдно, що «хахлацька улертість» таки примушує і світо- ву опінію рахуватися з нашими протестами, хоч ми і не вміємо так го- лосно кричати, як жида або вірмени. Але, певно, і по-за тим щось змі- нилося в настроях міжнародніх. Нині, після, напр., процесу англій- ських інженерів, сперечатися про ті злидні, що діються в СССР, для серйозних людей вже досить тяжко.

По-за цими питаннями багато часу відняли у конференції справи розброєння й економічні питання, і то у зв'язку з двома конференція- ми — Женевською, що вже більше року засідає, не дійшовши до жад- них рішень, та Лондонською, на передодні якої саме засідали делега- ти в Монтре. Найшли свій відгук і події на Далекому Сході. Висуну- то було нову резолюцію: знов все в тому-ж дусі різкого осудження Японії та одстоювання «інтегральности» китайської території. На цей раз, крім японського делегата п. Інакі, що рішуче виступив проти резолюції, поважні застереження зробив австрійський делегат п. Думба. Старий дипломат-практик вказав, що не можна завжди дума- ти тільки про голий принцип, треба мати на увазі й реальне життя, реальні людські інтереси. Дійсно, на що знов підбивати Лігу Націй до нової інтервенції у китайсько-японський конфлікт? Факт той, що їй не вдалося добитися порозуміння і що тепер обидві сторони таки підписали перемир'я: кров перестала литися. На нашу думку, це не так вже дискредитує Лігу Націй, як думають її фанатичні при- хильники, що своїми новими виступами тільки підкреслюють її невда- чу. Ліга Націй велика і потрібна установа, але досвід показує, що не всі справи можуть розрішати 54 держави разом, що європейці чи пів- денно-американці не завжди розбіраються в тому, що діється на дале- кому азійському Сході, як і японці не у всьому розбіраються, що дієть-

ся, наприклад, у Центральній Європі. Утворення малої Антанти і нині пакта чотирьох великих держав яскраво показують, що в міжнародному житті Ліга Націй не може всього вичерпати і що місцеві порозуміння між окремими народами існують і будуть існувати далі. Події показують, що й на Далекому Сході помічається місцеве порозуміння. Європейські великі держави мусять добре уважати, щоб те перемир'я, що сталося між китайцями і японцями не перетворилося в мир, а мир не перетворився б в союз, що поставить собі метою викинути з Далекого Сходу європейців та проголосити принцип «Азія для азіятів». А коли фанатики Ліги Націй (що роблять їй злу прислугу) удають з себе, що їм так вже ходить про інтегральність території Китаю, про повернення Манджу-куо до цього аморфного і анархічного тіла, то їм можна тільки нагадати те, що вже в Брюсселю говорив український делегат: чому вони тоді не дбають за поворот Монголії Китаю, що є інкорпорована ССРСР? Коли інтегральність держав і їх територій їм дійсно близько лежать до серця, чому не протестують вони проти окупації України?

Новим було на цій асамблеї в Монтре появлення турецької делегації, що десять літ не з'являлася. Репрезентована була вона трьома депутатами парламенту на чолі з відомим і старим публіцистом Ахметом Ісанбеєм. Турки ці були здивовані, що кожного разу, коли хтось хотів дати приклад неправди, в світі заподіяної, делегати цитували приклад вірменської різни. Турки протестували: в історії інших народів те-ж не все гаразд та й вірмени не є янголи з неба, чому-ж все їх, турок, цитують. Їм пояснили: «тому, що тут всі звикли, що ви відсутні, а відсутні завжди й винні».

Отже, треба бути присутнім, треба скрізь і всюди на світовій арені піднімати свій голос, нагадувати про своє паво, про свої злидні, про свої національні завдання. Українське Товариство для Ліги Націй слідом за нашим Урядом свій обов'язок виконує: — в прозорих водах Женевського озера, серед троянд, зелених гір і снігових дивовижних гігантів, відбилосся хоч на мент і наше страшне українське пекло, наша національна боротьба, наші надії, наша віра...

О. Ш.

В Українській Бібліотеці імени Симона Петлюри в Парижі *).

Які-ж були матеріальні ресурси і що робилося для їх здобуття? Сталих, певних засобів не було, як нема їх і зараз. Відкрито було Б-ку на допомогу Комітету Вшанування Пам'яті С. Петлюри та субсидію Уряду УНР. Що-ж до майбутнього, то все було плановано на жертвеність громадянства. Зрештою, ці надії не завели. Вже в 1929 році Рада звернулася з закликом до громадянства. І кожного

---

*). Закінчення. Див. «Тргзуб», ч. 21-22 (379-80)

року розсилалися відозви. Розіслано було підписних листів 652. День 25 травня оголошено днем збірок на Бібліотеку.

Потім Рада, на позичені у п. Штундера 1000 золот., видала відзнаки-тризуби, листівки. Малося на увазі розпочати продаж різних книг, листівок, але ця справа не дала бажаних наслідків і цей спосіб здобуття засобів довелося залишити. З розісланих підписних листів багато ще не повернулося, і трудно сподіватися, щоб по старих листах щось поступило.

Крім збірок на розіслані листи впливали пожертви на листи, покладені в читальні Б-ки. Кожного року замість різдвяних, новорічних і великодніх привітань йшли пожертви на Б-ку, і для деякого це вже стало чимось звичайним.

Треба згадати про факти самооподаткування. Після відкриття Б-ки співробітники «Тризуба» та Місії оподаткували себе на 1 відс. Потім подібні відгуки прийшли з інших країн: Канади, Алжиру, Палестини й провінції Франції. На жаль, теперішня криза зменшила число таких жертводавців, і їх лишилося тільки 5 осіб. Були й окремі особи, що жертвували значні суми. Напр., п. К. Лисюк з Спол. Держав дав 500 фр. Були й інші жертвенні особи, що давали по 500, по 300 фр., прохаючи не зазначати їх імен. Один дав навіть 1250 фр. Бували пожертви на спеціальну ціль: на оправу книг, на купівлю чарівного лихтаря, на опал помешкання, де-котрі просто купували й прислали вугіль.

Як одгукнулося громадянство з різних країн? На першому місці йде еміграція у Франції. За 4 роки вона дала 16.000 фр. з загальної суми 41.000. Така жертвенність не може не промовляти до серця.

Треба згадати, що й чужинці давали свої пожертви не тільки книгами, а й грошми. Є пожертви, правда, не дуже значні, від французів, одного росіянина, передані безпосередне до Б-ки, але більшість йшла на підп. листи підчас збірок по громадах від чужинців-товаришів по праці. Не можемо оминати факту збірок п. Юр. Яковлева в Бельгії, який двічі прислав збірки від бельгійців на окремі підписні листи від «Приятелів України й Укр. Бібліотеки». Ми так довго спинилися на цьому, бо надавали й надаємо дуже велике значіння такій жертвеності.

Як-же йшло життя Бібліотеки за ці 4 роки? Що Бібліотека давала громадянству? Тут треба сказати про працю читальні, про видачу книг та про використання Б-ки для всяких інших потреб.

1. Ч и т а л ь н я . В читальні до диспозиції читачів були органи преси, як рівно-ж книги й ин. Кожного року Б-ка діставала по 50-60 органів преси. Відкрита була читальня лише тричі на тиждень.

За весь час Б-ку відвідало 3618 осіб, не рахуючи тих, що бували присутніми на викладах, на студентських сходах та інших, як от репетиції, навчання дітей то-що. Бували й чужинці. Бачила в своїх стінах Б-ка людей різних націй—і з Півден. Америки, й з Індії, Китаю, Японії, бували представники майже всіх європейських народів.

Чужинців приводили переважно свої люде. Де-котрі з них приходили знайомитися з укр. мистецтвом: малярство, вишивки, вироби. На жаль, цей відділ не дуже широко представлений. Де-котрі з чужинців залишили в золотій книзі не тільки підписи, а й вислови симпатії.

2. В и д а ч а к н и г . Розпочато видачу книг 6. IV 1929, коли книг було всього 1400 прим. По роках це виглядає так: 1929 — 537 кн., 1930 — 1396, 1931 — 1775, 1932 — 1468 і в 1933 році за 4 місяці — 502.

За весь час брало книги 273 особи, а зараз користуються Б-кою 89 осіб. На жаль, не всі з них платили безпеку або й абонементну плату. Де-котрі були без праці, а де-котрі мотивували тим, що вони свого часу дарували книги для Б-ки. Всього забезпечено поступило — 2520 фр., а абонемент. плати 5188 фр. Є читачі й з провінції. Читалася переважно белетристика, вимагали нових книжок, а також мемуарну літературу. Треба відмітити, що найбільше перечитали книг безробітні.

3. Б і б л і о т е к а на службі громадянству, для громадського використання в тісному значінні. До явищ подібного характеру треба зарахувати такі факти, як використання помешкання Б-ки для різних сходин. Протягом 1929-30 років тут відбувалися сходини Студент. Громади, на яких читалися виклади для студентів. Відбувалися тут засідання Церковної Ради, Управи Військ. Т-ва, сходини жінок для організації різних дитячих свят, ялинок, відбулося й кілька театральних репетицій. В 1931 році тут провадилося навчання малих дітей укр. грамоті.

Була навіть спроба влаштувати сходини товариські для відпочинку й розваги, але з огляду на різні причини це не устійнилося. В 1932 році була влаштована вистава картин п. Перфецького та відбулося кілька сходин Укр. Літературного Гуртка.

Що-ж до діяльності самої Б-ки назовні, то Рада влаштувала 15 прилюдних викладів і засідань, спершу в кафе, а з минулого року у власному помешканні з вільним і даровим вступом.

З року 1931 Б-ка увійшла в ближчі стосунки з Cercle d'Etudes Ukrainiennes. В помешканні Бібліотеки Cercle зорганізував три виклади: п. Токаржевського про наукові установи українські на еміграції для членів Cercle'я, а дві лекції влаштував Cercle для українців франц. мовою. В Б-ці-ж приміщено й бібліотеку Cercle'я.

Ще треба сказати, що в Б-ці вивішуються об'яви про різні сходини, вечірки, концерти та інше, що може цікавити українців.

Це праця Б-ки в межах Франції. Але й по-за межі Франції Б-ка виявляла таке чи інше своє відношення. Вона подарувала для Укр. відділу при Королівськ. Музеї в Бельгії та до Народнього Дому ім. С. Петлюри в Канаді маски покійного Головного Отамана. Вступила членом В-ва «Червона Калина». Відгукувалася тако-ж на різні заклики про пожертви. Асигнувала по сто фр. на фонд ім. Євгена Чикаленка та на вибудовання власного будинку для Музею Визвольної Боротьби в Празі. Брала участь Б-ка і в Науковому з'їзді укр. учених в Празі, на який посилала свій доклад минулого року.

Б-ка нав'язала добрий контакт з укр. науковими установами на еміграції та високими школами: наукові інститути в Берліні й Варшаві, Укр. Університет в Празі, Укр. Господарська Академія в Подєбрадах, Педагогічний Інститут в Празі.

Йде обмін книгами з Наук. Інститутом в Берліні, Наук. Т-вом у Львові, Варшав. Публічною Бібліотекою, з Тургенівською Б-кою в Парижі. Тако-ж обмінюється книжки й з приватними особами. Зав'язалися переговори про обмін з Музеєм Визв. Боротьби. В проєкті живі зносини з франц. Музеєм у Венсені, з Російським Історичним Архивом у Празі, з Польською Б-кою в Парижі. Не так давно звернувся до Б-ки директор Музею з Брно на Мораві.

От все, що можна сказати про діяльність Бібліотеки назовні.

Треба ще сказати про різні установи при Б-ці. І в першу чергу про Музей С. Петлюри.

Музей. В Музеї, як всім відомо, установлено меблі з кімнати С. Петлюри, в якій він мешкав перед смертю на rue Thénard, ч. 7. Крім того, там збирається все, що зв'язано з особою покійного: його речі, рукописи, статті його, друковані в різних журналах. Там же збираються всі ближчі пам'ятки та документи: його штандарт, маска посмертна, фільм похорону, архив Судової Комісії підготовки до процесу Шварцбарда, стенограма процесу, барельєф, фотографії й т. и.

Це основна частина Музею. А далі йдуть інші речі, як от фотографії установ його імені, або академій і сходин, уряджених на пошану його пам'яті. Там же зберігається й все писане про покійного, відділ, що має назву «Петлюровіяна». Рівно-ж зберігаються архиви Комітетів Вшановання Пам'яті С. Петлюри.

Музей в своїй основній частині тимчасово перебуває при Бібліотеці. І тоді, як Б-ка має назавжди лишатися в Парижі, Музей при першій нагоді буде переданий на Україну.

Архив при Бібліотеці. До архиву при Бібліотеці збираються різні документи як з часів визвольної боротьби, так і з нашого життя на еміграції. Тут найдуться архиви Громад, різних організацій, є й приватні архиви, передані на певних умовах, з опублікуванням через кілька літ, є тут архив відомого п. Рижка. Є речі, передані в депозит тимчасово. Багато зібрано афіш, програм вистав, концертів.

Зібрано тако-ж і велике число фотографій, малюнків, альбомів. Це вже складає, так мовити, фотографічний відділ, який, що правда, не приведено до порядку, але числить він більше 1000 номерів.

Як особливий відділ Б-ка має збірку різних видань мап України і взагалі мап з цілого світу.

Ми ще забули згадати про збірки преси. Всі журнали й газети зберігаються й не обраховані, але на око дають 5-6 куб. метрів.

Ми не говоримо детальніше ні про цікавіші книги, ні про журнали чи газети. Є видання дуже рідкі, на які просто глянути приємно. Є цікаві речі з певних епох, напр. початку ХІХ віку, видання РУП. Але про це нема зараз часу. Рада подбає, щоби такі інформативні відомості подавалися громадянству.

Як же виглядає Бібліотека на сьогодні?

Міститься на 41, рю де Ля Тур д'Овернь. Помешкання з 5 кімнат: Музей, читальня, книгозбірня, кімната для бюро та для бібліотекаря.

Книжний фонд складається з подарованих — 9846, куплених — 119, одержаних в обмін — 181, що дає разом 10.146 прим., з якого числа треба виключити видані в обмін 247 прим. Б-ка має 5 філій, в яких число книг доходить до двох тисяч прим., а саме: в Шалеті— 800, в Оден-ле-Тіші — 415, в Ліоні — 444, в Греноблі — 90 та в Еш, в Люксембурзі, — 194. Органи преси не раховано. Отже, число книг доходить загалом до 12.000. З того числа половина буде чужими мовами, в Парижі навіть це буде більша частина.

Є окремий відділ книг чужими мовами про Україну та укр. справу.

Читальня цього року дістає 74 органи преси, з них укр. мовою— 61.

Інвентарю має Бібліотека на фр. 8595.35, який знаходиться тут, в Парижі. Але є ще інвентар при філіях, бо Громади, передаючи свої бібліотеки, разом з тим передають і інвентар та інше громадське майно. Є ще й майно не куповане, про яке ми вже згадували.

Фотографій і малюнків зібрано 1340. Архивний матеріал ще не приведено до порядку.

Не закінчено тако-ж і каталогізацію. Скаталогізовано лише 4800 прим., а заінвентаризовано 6476 прим. Не на всі книги зроблено систематичні каталоги, в першу чергу подбали про книги укр. мовою.

Що-ж до фінансового стану Бібліотеки, спинимося трохи довше на прибутках-видатках. За весь час з 1927 року поступило 102.321.05 фр., а видано 99.771.70. Це на 1 січня 1933 року. В цю суму утримання бібліотекаря не входить.

В прибутках на першому місці йде поміч громадян, яка дає разом більше 50.000 фр., а за тим субсидії Уряду УНР — 37.000 фр.

З видатків на першому місці — оплата помешкання за 4 роки 51.000 фр. Це, здається, велика сума, але не треба забувати, що сюди входить і податок, і страховка (вся Б-ка застрахована за 500.000.), опал, освітлення й перевозка мин. року.

На купівлю книг витрачено всього 4280 фр. Це говорить про те, що всі видатки були на самі найнеобхідніші потреби. З поступлення пожертв можна бачити, хто власно утримує Б-ку, та з якої країни поступило найбільше жертв. Ці всі пожертви дала еміграція теперішня, еміграція визвольної боротьби, яка осіла в Європі. На першому місці йде Франція, що дала 16.091,85 фр. За нею Польща з Галичиною й Волинню — 11.260,25, потім Румунія — 3.898,20, Чехословаччина — 2.923,90 і далі вже інші країни.

Коли-ж додати до пожертви з Франції ще плату за читання книг, ріжні покупки та пожертву Комітету Вшанування Пам'яті С. Петлюри, який тако-ж збірив переважно серед емігрантів у Франції, то загальна сума пожертв дійде до 27.000 фр. Таким чином, емігранти з Франції беруть найбільшу участь в творенні Бібліотеки.

Які-ж можна зробити висновки? Чи можна сьогодні поставити питання те, яке де-хтс ставив в перші роки, а саме: Чи життєва річ Бібліотека і чи має вона вигляди на майбутнє?

Відповідь ми маємо. Ця відповідь у вас перед очима.

Факт зібрання 12.000 прим. книг вже цим самим оправдує існування Б-ки. А підтримка й жертвеність громадянства показують бажання еміграції тримати Бібліотеку й допомагати її розвиткові.

Зараз на всьому світі криза, яка нас б'є чи не найдужче. Сподіватися на широку підтримку трудно. Іменно на таку, яка-б дала змогу все далі, все більше розвиватися. Що-ж робити і як пережити ці часи?

Рада Бібліотеки завжди передбачала, що труднощі будуть. Знала це тому, що й інші бібліотеки, утворені емігрантами, як от російська, польська такі часи переживали. Тому Рада спокійно, хоч і з тяжким серцем, дивиться на будучі затруднення, що почали наступати. Але Рада вірує, що все це переживеться, та дбає, щоб нічого з того, що надбано, не було втрачено.

Укладаючи бюджет Б-ки, Рада свого часу признала, що такий бюджет, як мінімальний, мусить бути 30.000 фр. На цей-же рік 1933, бюджет складено лише на 15.000, зважаючи на те, що ціна помешкання буде зменшена.

Зверніть увагу на поступлення пожертв. Вони падають по всіх країнах. Скільки дістанемо цього року — невідомо, але, очевидно, щось коло цифри минулого року. Все це Раду турбує, але ніколи не заставить опустити руки.

Що треба, щоб Б-ка жила? Одно — гроші. Бо робітники і є, і найдуться. Значить, потрібна жертвеність. Як віра без діл є мертва, так і наша укр. справа взагалі без жертвености не можлива. Та крім цієї загальної фрази про жертвеність, треба й ще чогось іншого, треба жертвености живої, діяльної. Треба, щоб Бібліотека мала свого протектора, мецената. Таким протектором зараз є Уряд УНР, який в трудні хвилини приходить з поміччю. Коли треба було відкрити р. 1929 Бібліотеку, то Уряд дав 14.000 фр., а загалом від Уряду поступило 37.000. Очевидна річ, що Уряд і далі по змозі буде підтримувати Бібліотеку. Але треба ще й інших протекторів, окремих громадян, установи. Є особи, котрі дають і відс. свого заробітку. Небагато їх. І в ці часи трудно спромогтися всім на таку жертву, та ще й видати її за один раз. Рада Бібліотеки хотіла б, щоб між українцями-жертводавцями нашлись не тільки ті, що дають в день 25 травня свої датки, а тако-ж такі, котрі б згодились що-року давати, скажім, по 25 фр. Коли б таких осіб мати хоч 300, то вже цеб забезпечило помешкання. А на решту далось б зібрати й іншим шляхом. Потрібно, коли не Т-во Приятелів Б-ки, як є Т-во Приятелів Укр. Госп. Академії, то принаймні велика кількість таких малих, але щирих і відданих протекторів.

Вимога моменту й українознавство.

Готові будьмо! Близько час,
Коли святі церковні дзвони
Благовістять нам сонця схід
І сколихнуть усі кордони.

О. Олесь.

Курси українознавства... Ах, це-ж нудна історія! Це — мова, граматики, початкова історія... Це-ж для несвідомих малоросів і церковно-приходських учительок з 1917 року!..

Такі думки й уявлення автоматично виникають у нашого громадянства при згадці про курси українознавства.

По правді сказавши, воно й такі курси дуже придались би нам, бо ще сотні тисячі і мільйони нашого народу потребують саме таких початкових курсів.

Але це велике завдання зможуть виконати лише сотні й тисячі наших культурно-освітніх установ на місцях. Інше завдання поставила собі Академія в Подєбрадах, організуючи свої курси українознавства.

Перебуваючи в центрі українського культурного життя на еміграції, маючи до того можливості, Академія рішила організувати курси українознавства в и щ о г о т и п у . Курси для нашого свідомого громадянства, для нашої інтелігенції, для студіюючої молоді.

Який мотив організації саме таких курсів? Його лаконічно висловив у одному із своїх останніх віршів наш славний поет: «Готові будьмо. Близько час!»

Бувають моменти в житті держав і народів, коли особливо гостро відчувається, що «близько час». І вже «близько час», коли, як лавина, рушиться український нарід. «Близько час», коли він буде потребувати сотень і тисяч провідників, організаторів, учителів, виконавців. «Близько час», коли сповниться найвища мрія нашої свідомої молоді — послужити рідному краю.

Але... мало хотіти — треба уміти. Мало любити — треба знати. Мало сподіватись — треба бути готовим.

Ось ці завдання й має на увазі Академія, розпочинаючи свої курси. Ми маємо свою високопатріотичну інтелігенцію, ентузіастичну молодь, свідомий загаль. Але, — мусимо признати, — що все-ж таки одного запалу мало: потрібні знання.

Час не стоїть і наша історична наука посунулася значно вперед. Вона викрила й освітила не одну з причин наших поразок в давно минулому. І їх треба знати. Наша мемуаристика за останній десяток літ те-ж розрослася, кохаючи в собі сенсаційні розкриття що-до причин нашої не-давньої традиції. І мусимо їх прослідити.

Націологія — наука про націю, про визвольні прямування народів, — модерна дисципліна, що її не сміє не знати тепер кожний, хто хоче брати поважну участь у житті свого народу.

І хіба може її уникнути свідомий українець?

Економіка — цей основний стриж світової політики. І хіба має право злегковажити економіку України той, хто поважно думає про відповідальну участь в українському політичному житті?

Цілі гори паперу у нас списано про те, що причиною наших поразок завжди були наші українські сварки, незгоди, гризня, непорозуміння. А коли поцікавитись і прослідкувати, чому ці сварки повставали, то й виявиться, що дуже часто причиною їх було наше незнання, наша невідготовленість.

Бо коли вже треба було робити, наші люде допіру починали міркувати, — як до діла приступити.

І поки наші міркували, змагались та доводили, інші, — готові, — нас уже били. Тому то підготувати себе, уділити протягом року що-дня трошки часу для зрозуміння нашого минулого, бивчення сучасного та передбачення майбутнього — й є той розумний, дійсний, а не солон'яний патріотизм.

У Святому Письмі написано: «хто каже, що Бога любить, а брата свого ненавидить — неправду говорить».

І ми скажемо: хто уважає себе патріотом і навіть горить бажанням працювати для України, але лінується підготувати себе до цієї роботи — така людина в рішучий момент може зробити більше шкоди, ніж користі.

І коли машиніста на паротяг, кондуктора на трамвай, шевського учня до чобіт і навіть хлопчача до реставрації — пускають лише після відповідної і належної підготовки, то прийшов уже час, коли на чинну участь в українському політичному, культурному й громадському житті — від найвищого шабля до найнижчого — буде мати право лише той, хто себе до цього відповідно підготував...

Стратегія вчить: «хто знає, той керує». Й у нас мають керувати лише ті, що знають...

X.

---

3 міжнароднього життя.

— Три конференції.

Переживаємо епоху конференцій, в історії це не новина. Сто літ тому, після наполеонівських війн, Європа стояла перед тим самим явищем, тільки тоді вони звалися звичайно конгресами, склалися з представників виключно європейських держав і займалися справами чисто політичними. Тепер час став ринший, ніж був тоді, держав вельної сили більше, інтереси їх складніші і тісніше зв'язані між собою, а тому й конференції з європейських перетворилися у світові, поширивши разом з тим і свою компетенцію. Встановлено навіть і сталу інституцію конференційного характеру, а саме Лігу Націй в Женеві, де перманентно в організованій спосіб сходяться представники держав для вирішення ріжного роду питань. Сто літ тому оті конгреси, будь-що-будь, установили в Європі певну рівновагу, але, виконавши це діло, пішли в непам'ять, бо міждержавне життя знайшло свої шляхи по-за ними. Аналогічний процес переходить ненавчєб-то її тепер в ділянці міжнародніх взаємовідносин. з тою хіба відміною, що політична рівновага, встановлена мировими договорами захиталася скоріше, ніж то було перед століттям.

На час, коли писано ці рядки, існують три великі міжнародні конференції; дві в Женеві — трудова й розбройна, одна в Лондоні — економічна.

Перша з них — трудова — має довгу вже історію. Складено її трохи одмінно од всіх інших конференцій, бо-ж, крім чисто офіційного представництва держав, в ній приймають участь і представники організованих професійних союзів, головним чином соціал-демократичного порядку. Доки грала поважну роль соціал-демократія в державному житті європейських народів, конференція ця, що її метою була можлива уніфікація соціального і робітничого законодавства, користалася увагою політичної опінії. Але вже й тоді характерною для неї рисою було те, що її рішення, які западали часто на конференції майже односторонньо, зоставалися на папері і рідко в яких державах в життя переводилися. На сьогодні-ж, коли значіння соціал-демократії в Європі значно підупало, коли після розкладу провідної германської соціал-демократичної партії, сам II Інтернаціонал, до певної міри, перетворився в емігрантську установу (німці, італійці, росіяне то-що), інтерес до цієї конференції знизився остаточно. А в тому вона продовжує свою працю. І має рацію так робити, бо-ж щоб там не сталося з соціал-демократами, робітничі питання є й буде, і для його, того чи іншого, вирішення потрібно як можна більше ріжнومانітних, оброблених і опрацьованих матеріалів.

Про розбройну конференцію не раз говорилося на цьому місці. Підготувували її в Женеві та в дипломатичних канцеляріях великих і менших держав майже десять літ. Праця та підготовна зроблена була, можна сказати, бездоганно. Встановлено точні загальні принципи (війна проти війни); проаналізовано й класифіковано всі елементи питання (безпечність, заруки, контроль, військові бюджети, військова індустрія, територія, населення то-що); розроблено всі деталі й означено числа (кількість війська, організація, фахове підготування, постачання і т. п.). І зроблено все оте в світовому масштабі, бо включено до обрахунку рішуче всі держави й території на земній кулі. Та встали, коли півтора року тому назад скликано було нарешті саму конференцію, учасники її опинилися неначеб-то перед міцно замкнутими воротами. Міжнародні промовці на ній сказали всі прекрасні слова, які лише є на світі, на тему про щастя і добро, яке несе з собою людям і народам шире замирення і добро-сусідські взаємовідносини, але від слів до реалізації їх конференція сили й можливости не знайшла. Більше за те, після гарних слів пересварилися, розбилися на два, приблизно рівні, між собою ворожі табори; замість розброєння заговорили про ревізію мирових договорів, і дійшло було до того, що сама розбройна конференція, метою якої було міжнародне замирення, загрожувала неначеб-то стати джерелом і причиною нової європейської війни. Аби того не сталося, довелось вигадати й нарешті прийняти отой відомий староросжимий, так мовити, пакт чотирьох великих держав, бо він, коли не на ділі, то принаймні формально забезпечує хоч Західній Європі якийсь десять літ безвоєнного становища. Місяць тому в Женеві й по-за нею з дня на день, з ночі на ніч йшли були гарячкові перестрави між великими державами, з метою досягти яких-будь, хоч зовнішніх наслідків, аби не прийти на Лондонську економічну конференцію з порожніми руками. Але зреалізувати нічого не пощастило і розбройну конференцію довелось відкласти до липня, а може й на дальнше, на кінець конференції в Лондоні.

Очікувану конференцію відкрито 12 поточного червня в англійській столиці з цілою помпою, яка давніми звичаями вироблена для такого роду явищ. Конференція — надзвичайно численна що-до людей. Представлено на ній не більше не менше, як 65 держав, а серед учасників її знаходиться по-за сотню активних міністрів ріжних ресортів. Крім того, з представниками приїхало кілька сот експертів, а з ними разом тисячі журналістів з цілого світу й людей, що їх персональні чи професійні інтереси зв'язані з тими чи іншими наслідками конференції. В кожному іншому місті цей натовп ріжнومانітних видатних людей, до то-

го-ж різнокольорових, залив би собою всі головні вулиці; виявилось його значіння навіть і в такому грандіозному людському центрі, як Лондон.

Конференцію скликано з англо-саксонської ініціативи, виявленої в Лозанні влітку минулого року, де переходила так звана репараційна конференція. Там було прийнято резолюцію, в якій було запропоновано Лізі Націй скликати світову конференцію, метою якої мало б бути обмірковання «необхідних заходів для усунення інших економічних і фінансових труднощів (інших, ніж ті, що явилися в наслідок репарацій), які викликають чи загрожують продовженням кризи, що від неї страждає цілий світ». Ліга Націй прийняла резолюцію до відома й для виконання її організувала спеціальну підготовчу комісію, яка на січень поточного року встигла виробити порядок денний майбутньої конференції.

Головною точкою того порядку була — необхідність одновлення дезорганізованого нині механізму нормального міжнародного торговельного і промислового обміну й обороту; вона без зміни й прийнята відкритою нині Лондонською конференцією.

Розшифрувавши цю точку, треба говорити про такі питання, що стоять перед конференцією: 1) питання європейських боргів Америці, бо вони лежать тяжкою колодою на шляху світового торговельного обороту, 2) питання стабілізованої валюти в головних державах, бо без певних валют не може бути організований необхідний тако-ж певний міжнародний кредит і 3) питання митної політики окремих держав, які зараз майже всі перейшли фактично до протекційної системи, що має на собі всі риси прямої заборони чужоземного краму.

Що зроблено учасними державами за цей час, майже півроку, що перейшов од резолюції підготовчої комісії до відкриття конференції? По першому питанню: Сполучені Штати проголосили, що європейські їм борги не входять до компетенції Лондонської конференції. По другому: ті самі Штати свій ультра стабільний долар, світову, поруч з фунтом стерлінгів, валюту, зробили несподівано для всіх нестабільним, бо зрелися обмінювати його на золото. По третьому: в Женеві було висловлено побажання, аби на час до кінця Лондонської економічної конференції було встановлено в цілому світі митне замирення, тоб-то щоб окремі держави не міняли висоти мита на своїх кордонах. Замість цього, однак, більшість держав посилити свою протекційну систему і значно підвирили мито на чужоземний крам, оточивши свої кордони своєрідною митною китайською стіною. До того ще треба додати, що, по-перше, — проти волі Америки справу європейських боргів на першому-ж чисто формальному засіданні заведено до порядку денного, а по-друге, що німці, як повідомляє про це американська преса, вирішили з властивою їм простолінійністю, між іншим, поставити на конференції питання про поворот ім колісних їхніх колоній.

При таких ауспіцях зачалася праця світової економічної конференції. Перспективи для неї дуже невтішні.

Observer.

З преси.

Паскудні й капостні вихватки д-ра Назарука, що їх він допустився в «Новій Зорі» проти національної чести й нашої армії, знайшли належну сувору одсіч з боку наших земляків, емігрантів з Великої України, що мешкають у Львові і вмістили в «Ділі» листа, який нижче наводимо.

Ми—українська наддніпрянська політична еміграція, зібрана 11. VI. ц. р. на надзвичайних зборах львівської філії Укр. Центр. Комітету, познайомившись з напастями й наклепами, киненими колишнім міністром У. Н. Р. д-ром О. Назаруком у газеті «Нова Зоря» ч. 34 з дня 14.V. 1933 р. на нашу батьківщину, а зокрема на українське військо, яке по героїськи 3 роки боронило Україну перед московським наїздом, підносило рішучий протест проти такого пониження української честі й честі українського війська. Це нечувана в п'ятий гнізій паціі річ, щоби редактор якоїсь газети зважився опльовувати більшість своєї нації! Не дивуємося таєм людам, як д-р Назарук, у яких, по словам пок. В. Липинського «довголіття політична розпуста й мандрівки по різних політичних партіях виснажили всю віру, всю ідейність, дисциплінованість, товариськість і оставили в душі тільки згаршца, повні злоби, заздрости, перфідії й звичок до політичного крутійства», але дивуємося, що знайшлася «українська» газета, ще й «християнська», яка замість слів миру, любови, зрозуміння й виrozumіння знайшла для «братів» тільки ненависть і погорду. Таким поступованням не будеться єдності нації, а тільки копається безодню між її окремими частинами.

Проти цього цькування одної частини паціі на другу й підносимо свій голос протесту, сподіваючись, що кожний чесний український патріот у Галичині відмірить п. Назарукові його-ж таки мірою — погордою й призерством.

За Управу Філії Українського Центрального Комітету у Львові:
Олександр Кузьмський, полк. ген. шт., голова,
Володимир Дорошенко, заст. голови.

Надія Михайловна Сальська

по довгих і тяжких терпіннях спочила навіки

17 червня с. р. у Варшаві.

Хроніка.

3 Велької України

— Опір населення України совітській владі. Совітські газети все частіше одмічають факти опору населення України проти хлявської політики й чинности совітської влади. На селах повстають цілі організації, що мають своєю метою збройно боротися з представниками совітської влади, пишучи т. зв. «активістів» та керівників колгоспів. 14 травня було закінчено слідство проти цілої організації, на чолі з Шевченком Сидором, Завадським Дмитром, Постолюним та іншими, що вбили піонера Васильєвича біля хутора Завадського, Золочівського району. Із слідства видно, що організація мала зв'язок з подібними організаціями в інших селах, та навіть і в Харькові. («Комсомолец України» ч. 109 з 27 травня с. р.).

— В колгоспах. Зараз совітська влада повела рішучий наступ на т. зв. «одіоосібників», які ще називалися «неколлективізованими», та стремить до перетворення всього українського селянства в колгоспників. Однак всі заміри совітської влади на практиці дали зовсім інші результати, ніж вона собі уявляла. Практика розійшлася з теорією, і ця практика показала оборотну сторону медалю. Колгоспи в багатьох випадках обернулися в фортеці як раз проти совітської влади. Про це признався і сам Сталін у своїй недавній промові на тему «Робота на селі». Там він говорить от що: «Колгоспи, як соціалістична форма організації господарства, можуть показати чудеса господарського будівництва, коли на чолі їх стоять дійсні революціонери, большевики, комуністи. І навпаки — колгоспи мо-

жуть перстворитися, на певний період (?) на прикриття всякого роду контр-революційних дій, коли в колгоспах будуть заправляти ес-ери і меньшевики, петлюрівські офіцери й інші білогвардійці...» Цікаво: коли на чолі колгоспів стоять комуністи, то вони покажуть чудеса, коли-ж на чолі їх стоять не большевики, а петлюрівські офіцери, то, не сказав цього Сталін, вони чудес не покажуть, а що-ж? Вони, виходить, покажуть озброєні зуби совітам. Тим більше, що автор статті «Перша заповідь кожного колгоспу» («Комсомолец України» ч. III з 29. У с. р.) признається, що багато ходить чуток про те, що держава, мовляв, все забере, колгоспникам нічого не лишиться». Автор пише про «чутки», але-ж нема диму без вогню, отже ці чутки, певно, на чомусь базуються.

Признання-ж самого Сталіна, що колгоспи можуть перетворитися в оплот антисовітських настроїв, є дуже цінним і багато значучим, бо тим часом саботаж в колгоспах продовжується, як і був. Про це говорить тепер майже кожне число совітської газети, і перелічити ті сотні тисяч колгоспів, що совіти натворили на свою голову, завдання не легке.

— Чергова чистка партії. Приблизно що-року большевики проробляють в своїх рядах чистку. Явище це остільки стало нормальним, що воно не дивус нікого, навіть «вичишених». Так само нищать газети, з однаковим ентузіазмом уважаючи кожную чистку, як «величезне досягнення на шляху до здійснення соціалізму», так само провадять мляво збори, на яких та чистка проходить, так само тупо працюють комісії, що їм доручено знову і знову збирати матеріял та визна-

чати кандидатури «оглашених». Кожна чистка мала свої гасла, але завжди зберігала на Україні хоч на око чистоту партії України. Тепер-же чистка має трохи новий параван, власне простіший. Постанова ЦК КПБУ з 26 травня 1933 р. в довгому тексті, між иншим, говорить: «чистка буде могутнім засобом ідейного згуртування української партійної організації навколо лєнінського керівництва ЦК ВКПБ, на чолі з тов. Сталіним...» Одно слово, побут тов. Постишева на Україні врешті привів «до розуму» ЦК КПБУ. Годі гратися в «сепаратизм», хоч би партійний. «Українська партійна організація» — це ні що инше, як просто територіяльна назва.

З життя укр. еміграції.

У Франції

— Лєкція князя Луї де Бурбона в Парижі. 19 червня с. р. в Парижі, в одній з саль Mutualité, з ініціативи Української Громади в Парижі, відбулася лєкція князя Луї де Бурбона на тему «Виснажуючий мир».

Висока особа докладчика і цікавість вибраної ним теми притягли чималу кількість добірної публіки, серед якої можна було бачити кількох дипломатичних представників, кореспондентів паризьких газет, численних французів-приятелів України і нарешті багато українців. Проф. О. Шульгин і голова Громади п. М. Шумицький зайняли місця в президії, проф. Шульгин як почесний голова зборів і п. Шумицький, як голова.

Лєкцію відкрив п. Шумицький промовою, в якій висловив докладчикові від Громади щире подяку за ласкаву згоду прочитати на її запрошення лєкцію, чим докладчик виявив свою прихильність до українського народу і його національних стремлень.

Князь де Бурбон, відповідаючи на привітання голови Управи, в свою чергу зазначив, раніше, ніж розпочати лєкцію, що коли він

познайомився з українською справою і пізнав Україну Мазепи і Петлюри, — його прихильність була завойована цілковито до української справи, що ставить собі шляхетне завдання дати українському народові його батьківщину і вернути його європейській культурі, до якої він завжди уперто стремів, і європейській політиці, в якій грав і грає так важливу роль сторожа Європи на межах Азії.

Тези лєкції були такі: З часу великих відкриттів Європа вела завойовну політику, але цивілізація Америки і нарешті Азії в останні часи поволі зменшили значіння Європи. Замість колишньої однієї сили, в наші часи з'явилися три сили, які борються між собою за гегемонію в світі. Цю боротьбу Європа витримає, оскільки знайде спосіб переорганізувати себе внутрішнє і зуміє виврити свої справжні інтереси, які полягають в тім, що Європа мусить, нарешті, серйозно зважити загрозу Азії, до якої належить і Московщина. В своїй протиазійській організації Європа мусить найбільшу увагу звернути на Україну, що завжди була передовим постом проти Азії і тепер мусить відогравати першорядну роль в захисті Європи проти неминучої небезпеки. Найкращим способом повернути цьому форпостові Європи всю його силу — не допомогти йому повернути свою незалежність.

Характеризуючи сучасний мир, докладчик дуже влучно викрив усю його ілюзорність і нестійкість, і кінчаючи свою, більше, як годинну, лєкцію, закликав присутніх, не дуже віруючи в бюрократичні конференції, домагатися від європейської опінії більш рішучих кроків в напрямі організації миру в Європі і більш раціонального розуміння загрози зі Сходу.

Публіка нагородила докладчика оплесками, а проф. Шульгин в короткім слові подякував йому в імені всіх українців за глибоке розуміння української справи і прихильне відношення до української політичної еміграції.

Не можна не відмітити тут, що майже вся паризька преса вмістила згадки про лекцію князя де Бурбона. Висловлюємо тако-ж побажання, щоби паризька Українська Громада час від часу і далі влаштовувала подібні лекції, що, з одного боку, дуже користні для українців, а з другого, — європейського слухача вводять в курс східноєвропейської політики і значіння в ній України.

І. З а т а ш а н с ь к и й .

— Святкування філії в Альгранжі Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції п'ятнадцятої річниці відродження української армії та з'єднання армій після закінчення Зимового Походу в заціллі ворога 6.XII 1919 — 6.V 1920. Свято відбулося 21 травня с. р. й розпочалося о год. 10 ранку службою Божою, яку урочисто відправив п.-о. І. Бриндзан, що завітав до Альгранжу на запрошення Управи місцевої Української Громади та філії Т-ва б. Вояків. Заходами Управи Громади та при близькій допомозі громадянина колонії п. Спендовського, для служби Божої було гарно прибрано й удекоровано помешкання Громади.

Після служби Божої було відправлено панахиду по трагічно загинувшому борцеві за волю України С. Петлюрі та по всіх, що полягли за визволення батьківщини.

Урочистість відправи та чула промова п.-отця справили глибоке вражіння на прихожан, що прибули у великій кількості з усіх околиць. Велика кількість громадян, як рівно-ж і дітей при цій нагоді говіли й сповідалися та причащалися у свого священника.

На службі Божій, а потім і на академії співав мішаний український хор під орудою вчителя місцевої української дитячої школи п. Кречнівського. Дуже гарно було виконано «Ті, що херувимів» панством Івасенків, п. Турчином, паніями Хоховичевою й Упиренко-

вою та п. п. Винницьким і Кузем з Оден-ле-Тіша.

По обіді, о год. 6 щирим сердечним словом п.-о. Бриндзана, звернутим до присутніх громадян, та співом «Ще не вмерла Україна» було розпочато урочисту академію, на якій було зачитано два реферати. Перший реферат, присвячений відродженню української армії та ролі Головного Отамана С. Петлюри в організації української армії від самих її початків, прочитав уповноважений Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції в Альгранжі сотн. Руденко. Другий реферат, присвячений Зимовому Походу української армії в заціллі ворога в 1919-20 рр. та з'єднанню армій, після закінчення рейду, 6. V. 1920 р., прочитав підполк. Чорноморець. Реферат підполк. Чорноморця, учасника Зимового Походу, ситематизований та докладно обігнатований документами, дав слухачам повне уявлення про героїчні чини нашої армії, що майже пів року оперувала в заціллі незрівняно сильнішого ворога.

Після рефератів надзвичайно гарно продекламували вірші — пані Чорноморцева: «Воскресення» та «Рідному війську», п. Роговий: «Руїна» та школяр Борис Турчин: «Син України». Далі заспівали кілька патріотичних пісень, з яких «Де Дніпро наш котить хвилі» чудово виконав хор під орудою пані Чорноморцевої. Панна Тамара Галушківна надзвичайно гарно виконала соло «Боже, вислухай благання», а потім разом із своєю меншою сестрою Валею майстерно заспівала дует «Зелений гай».

Свято закінчилося концертом струнної оркестри, організованої заходами п. М. Івасенка при допомозі п. Фрезанова (козака місцевої станиці) та при участі пані Івасенкової й п. п. Турчина, Фролова, Мойсєєнка з Омєкура, а тако-ж п. п. Лайченка та Соколова — козаків місцевої станиці. Оркестра ця заграла багато гарних пісень та національних танків, які прекрасно виконали панни Галя Силенківна, Леся Черно-

морщивна та сестри Леся, Тамара й Валя Галушківни.

Присутність п.-о. Бриндзана та його близька участь, як і всіх громадян, в святкуванні, та добре виконання програму свята—зпричинилося до високого піднесення, що на святі було помітно.

Всім, що зпричинилися до влаштування свята й всім тим, що свято відвідали—Управа філії в Альгранжі Т-ва б. Вояків у Франції, як рівно-ж і Управа Громади, приносить щире, сердечне спасибі.

У Польщі

— 25 травня у Варшаві. Річницю смерті Головного Отамана С. Петлюри українська еміграція у Варшаві обходила панахидою за спокій його душі й усіх українських вояків, що полягли за Україну, посвяченням пам'ятників-хрестів на могилах українських емігрантів та жалібною академією.

Урочиста служба Божа й панахида відбулася на православному кладовищі на Волі у Варшаві о год. 2 попол., на українських могилах.

Посвячення хрестів відбулося відразу по панахиді. Збудовані в українському стилі, всі на один взірць, хрести на могилах українських вояків і емігрантів різко відрізняються від решти хрестів та звертають на себе увагу.

Організованість української еміграції зустріла і тут оцінку з боку росіян: «вони й тут хочать бути сепаратистами...»

Того-ж дня ввечері в салі Т-ва Купців відбулася урочиста академія, яку вступним словом відкрив голова УЦК п. М. Ковальський, в промові своїй коротко торкнувшись історичної постаті С. Петлюри і схарактеризувавши його, як політика, вояка й вождя армії та нації. Промовець, підкреслюючи, що ідеали С. Петлюри ще не здійснено, вказав на те, що його постать на шляху до здійснення тих ідеалів все буде для українців символом боротьби й перемоги.

Далі промовляв інж. Є. Іловіньський на тему «С. Петлюра й українська політична еміграція». Промовець зазначив, що С. Петлюра, — національний герой українського народу, якого дала нам українська революція, — одійшов у вічність, коли діло його ще не завершено. Його ім'я навіки буде зв'язано з новітньою добою української історії. Його життя й діла вивчатиме історія. Для сучасної української еміграції С. Петлюра є прообразом боротьби, що продовжується, прапором визвольних змагань українського народу. Особливо це стосується української еміграції, з якою С. Петлюра до останку ділив гірку долю поневіряння на чужині.

Промовець зупиняється на відношенні С. Петлюри до еміграції та її діяльності. Зазначив, що С. Петлюра дав ідеологічну основу праці української еміграції, накреслив конкретний програм її чинности й цілий час в той чи інший спосіб керував її життям. Смерть С. Петлюри не припинила творчої праці української еміграції. У неї знайшлося досить мужности, щоби перебороти цей удар і продовжувати працю, виконуючи його заповіт. Промовець указує на досягнення української еміграції за останній час і зазначає, що коли на сьогодні небо знову захмарилося над українським народом і українською еміграцією, то для нас С. Петлюра залишив ще інший заповіт, по-за конкретним програмом діяльності: заповіт витривалости на своєму посту, упертости в провадженні раз наміченої лінії, заповіт світлого оптимізму й безмежної віри в ідею української державности й її перемогу. Приводить слова С. Петлюри: «Я не знаю прикладу в історії, щоб ідеї еміграції — здорові, освячені стражданням й усвідомлені працею духу, науки — не перемогли». Закінчує свою промову п. Іловіньський словами: «Національна ідея — висока ідея. А чим вище ідея, тим завзятіше бій проти неї, і тим солодшою й кращою буде перемога!»

Другою частиною академії був концерт Українського Національ-

ного Хору ім. М. Лисенка, що виконав низку українських пісень. Зачинено академію було співом національного гімну.

На академії було тако-ж переведено збірку пожертв на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

— Петлюрин день у Любліні. 28 травня люблінська українська колонія відправила панахиду по Головному Отаманові С. Петлюрі в місцевій православної церкви. На панахиду прийшло, зрім емігрантів, дуже багато української любові місцевого походження, причому переважаючою більшістю була шкільна молодь з Волині і Галичини.

Після панахиди в церковному будинкові відбулася академія, на якій п. Яків Чорній відчитав реферата на тему: «Життя, праця і смерть С. Петлюри». Референт дуже добре підібрав матеріал для свого реферата з журналу «Український Інвалід». По рефераті було заспівано «Заповіт», «Журавлі» й інші українські пісні, під акомпанімент на фортепіані студентки місцевого університету Марійки Мариновичівни. На закінчення заспівано всіми присутніми «Ще не вмерла Україна».

Не дивлючись на те, що українці в місті Любліні може ще в перший раз зібралися в такій великій кількості та що багато поміж них між собою цілком не зналися до цього часу, ціла Академія і, особливо, співи вишали як найкраще. Душа раділа, коли бачилося так велику громаду людей, що з різних кінців міста і його ближчих і дальших околиць походилися в цей день, щоб заманіфестувати нашу українську єдність. Хоч вбито Отамана, але ідея його живе і чим раз, то більше набирає реальних форм.

Не зайвим тут відмітити дуже добре виконання співів церковного хору під час служби Божої і панахиди.

— День С. Петлюри в Бидгощі. День 28 травня с. р. українська колонія в Бидгощі присвятила пам'яті Голов-

ного Отамана С. Петлюри і гетьмана І. Мазепи.

Після урочистої панахиди в церкві Православного Братства колонія зібралася всім гуртом, щоб згадати й віддати пошану двом великим українцям.

— З життя Українського Наукового Інституту в Варшаві. 18 березня, 22 квітня та 20 травня с. р. відбулися під головуванням п. Гл. Лазаревського чергові збори правничого семінара при У.Н.І.

18 березня заслухано було реферат п. В. Завадського — «Передсудове слідство», 22 квітня: реферат п. В. Соловія — «Справування в народньому суді», і 20 травня: реферат п. В. Соловія — «Справування в окружному та найвищому судах».

В дискусіях брали участь п. п. Іванович, Іножарський, Галаневич, Миронович, Кукловський.

— 24 квітня с. р. директор Інституту, проф. О. Лотоцький вголосив по радіо відчит на тему «Симон Петлюра».

— 18 травня б. р.: відбулися збори економічного семінара, на яких інж. Є. Гловінський відчитав реферат про книжку «Червона господарка», збірник під редакцією Г. Добберта, яка недавно вийшла в польському перекладі (з німецького видання).

Референт подав в коротких рисах зміст кожної з 14 статей, які складають цей збірник. Наляжать ці статті перу осіб різної національності — німці, американці, італійці, англійці. Переважна більшість з них кореспонденти великих європейських і американських часописів. Є тако-ж фахівці, «специ», що довший час перебували в совітському союзі, є дипломати й професори. Збірник має на увазі охопити ціле господарче життя совітів і представити його якнайоб'єктивніше.

Він складається з таких статей: 1. Планова господарка, 2. Організація совітського господарства, 3. Господарча інформація й преса, 4. Вожді промислу, 5. Промисловість, 6. Сільське господарство (відомий знавець совітського сільського господарства — проф. О.

Аухаген), 7. Гроші, кредит, банки, 8. Державна фінансова господарка (І. Добберт, автор великої праці «Централізм у совітському фінансовому господарстві»), 9. Комунікація, 10. Внутрішній ринок, 11. Будівництво і мешкальне питання, 12. Соціяльне питання, 13. Загородна допомога (І. Клянов — автор книжки «Червоний імперіялізм» — німецькою мовою), 14. Зовнішня торгівля (Г. Р. Кнікербокер — автор цілого ряду публікацій про совітську зовнішню торгівлю, перекладених на декілька мов).

Автори цих статтів намагаються бути цілком об'єктивними. Твердження їх дуже обережні, але і з цих тверджень можна зробити висновок, який не йде на користь совітській господарці. Промисловість, навіть чисто формальна реалізація плану п'ятилітки викликає скептичні рефлексії. В галузі кредиту і грошовництва більшовикам не вдалося опанувати планом цю найделікатнішу частину народнього господарчого життя. В сільському господарстві соціялізаційна політика Сталіна наново кинула в злидні цілу людність села й міста.

І як що деякі автори вказують, що планова господарка дала доказ своєї життєздатности, то базують вони своє твердження лише на голому факті існування совітського господарства, не дивлячись на нужду й злидні широких мас, невиконання намічених планів, часті відступлення від основної лінії господарчої політики.

В дискусіях брали участь проф. І. Шовгенов, інж. О. Чубенко, д-р А. Лукашевич, інж. В. Яновський, інж. М. Деревянко, Гл. Лазаревський, П. Денисенко.

— 2-го червня с. р. відбулися чергові збори економічного семинара, на яких п. І. Липовецький зачитав реферат на тему: «П'ятилітка і зовнішня торгівля ССР в творах Кнікербокера «Червона торгівля загрозус» і «Боротьба з червоною торгівлею».

Згадані книжки з'явилися в минулому році на полицях книгарень Нового Йорку, Берліна, Лондона та Варшави. Перша з

них — присвячена вражінням автора з його семитижневої подорожі по промислових осередках совітського союзу і мала на цілі всебічне зазнайомлення капіталістичного світу з реалізацією п'ятилітніх планів. Друга присвячена його подорожі по найголовніших портах і столицях європейських держав і мала на цілі аналізу впливу успіхів реалізації п'ятилітки на торговельні взаємовідносини ССР з зовнішнім світом, як також і тих заходів, яких вживала Європа в боротьбі з експанзією совітських товарів.

Як перша, так і друга книжки містять на своїх сторінках багато як описового, так і цифрового матеріалу. Автор торкається в них не лише фактів і цифр, зв'язаних з темами книжок. Багато сторінок присвячує він описові совітської дійсности взагалі, підходячи до питань апровізації, транспорту, праці й т. д. Хоч питань цих і торкається автор побіжно, однак на тлі його першої книжки, облік сучасного великого промислового будівництва ССР, виразно зарисовується і найдалше посунена совітська вбогість і нужда.

Реалізація п'ятилітки, на думку автора, є річчю можливою, оскільки війна, стихійний неврожай, або міжнародній бойкот не загамують допливу заграничних машин і сировини, необхідних для реалізації плану.

Автор за совітським керівництвом, повторює досить часто голівкокружні цифри майбутньої продукції будуючихся промислових осередків, з яких і впливає загроза совітської п'ятилітки для капіталістичного світу. Нїні, коли ми маємо вже можливість і дані до ствердження наскільки совітська п'ятилітка удалася, цей цифровий матеріал може з поводженням служити за вихідний пункт до встановлення норм її «недотягнення».

В другій книжці автор аналізує загрозову експанзію совітських товарів на ринки поодиноких держав і подає спроби боротьби з цією загрозою, в якій Європа,

на думку автора, показала свою повну бездарність.

Одним з моментів, який кидається у вічі українському читачеві, є промовчання, а може й недооцінення національного питання в ССР, яке на сторінках цих двох книжок не знаходить про себе згадки.

В дискусіях брали участь: проф. І. Шовгенов, інж. О. Чубенко, п. Г. Лазаревський, інж. М. Деревянко, інж. Є. Гловіський.

— 7 червня с. р. відбувся виклад ректора Української Господарської Академії, проф. Б. Іваницького, що на декілька днів завітав до Варшави.

Тема лекції — «Український ліс в головних історичних моментах». Перед початком викладу директор Інституту, проф. О. Лотоцький прийняв докладчика, підкресливши його заслуги в керуванні високою технічною школою в тяжких еміграційних умовах.

Докладчик, давши нарис розвитку українського лісу і лісового господарства в різних історичних моментах, од до-історичних часів аж до наших днів, схарактеризував роллю ліса, як фактора колонізації і оборони країни, як джерела національного доходу і об'єкту зовнішнього торгу, і як джерела палива в промисловості. Переглянувши етапи, які перейшла за ці часи лісова господарка на українських землях, докладчик указав на те знищення лісів, яке відбулося за війни й революції, і ствердив, що польське господарство не принесло поправи в лісове господарство.

— Концерт Української пісні у Варшаві. 14 травня с. р. в салі Варшавської Консерваторії відбувся черговий концерт Українського Національного Хору ім. М. Лисенка, програм якого заповнили народні пісні й твори Лисенка, Кошиця, Лисоневича, Ніжанівського, Виринівського, Степового та інші.

— З життя Союзу Українців - Емігранток у Польщі. 21 травня с. р. від-

булися річні загальні збори Союзу в помешканні клубу «Прометей». Збори відкрила голова Союзу пані М. Лівницька і запропонувала на голову зборів п. Олену Лукасевичеву; секретарювала п. Аделя Савицька. По затвердженні прийнятих бігом року нових членів, голова Союзу зачитала свій звіт, як рівно-ж звіт з діяльності Союзу за останні два роки, якого в своїй часі розіслано було до українських організацій Праги, Букарешту, Львова, Каліша й Холма.

Потім слідували звіти окремих секцій Союзу: феміністичної (п. Завадська), культурно-освітньої (п. Чайківська), гуманітарної (п. С. Лукасевичева), господарчої (п. Садовська), скарбника (п. Кметова) та Ревізійної Комісії (п. Чуйко-Чикаленкова), на висесення якої уступаючій Управі уділено було абсолюторій.

По звітах було переведено вибори голови, як рівно-ж нової Управи та Ревізійної Комісії. На голову одностайно, через акламацію, обрано попередню довголітню, загальношановану голову Союзу п. М. Лівницьку. На членів Управи обрано пп. Безручкову, Завадську, Садовську, Чайківську, Чикаленкову й Шевченкову. До Управи не кооптовано п. Телігову. До Ревізійної Комісії увійшли пані: С. Лукасевичева, Савицька, Виннівська, Войцинова й Красноперова.

Поділ праці в новообраній Управі слідуєчій: секція феміністична — п. Завадська, культурно-освітня — п. Чайківська, гуманітарна — п. Безручкова, господарська — п. Садовська, скарбник — п. Чикаленкова, секретар — п. Шевченкова.

— Прибутки й видатки Союзу Українок - Емігранток у Польщі за час від 24 березня р. 1932 по 16 травня р. 1933.

Прибуток: Членські внески — 37, 142,50; вступні внески — 681,70; прибутки з буфету й инш. — 666,10; прибутки з лотереї — 50,00; пожертви — 562,16; переходові суми — 64,65. Разом — 2.257,11 зл.; сальдо

в попереднього періоду — 158,67; загальний оборот — 2.415,78.

В и д а т о к: На влаштування вечірок, сходин і т. ин. — 1.273,19 зл.; допомоги членам Союзу — 122,26; допомоги укр. організаціям — 395,35; позички — 150,00; канцелярські видатки — 92,43; преса — 23,35; репрезентація — 40,00; лоторея — 60,00; аванси — 20,00. Разом — 2.176,58; Сальдо на 16.V р. 1933 — 239,20; Разом — 2.415,78 зл.

— З життя й діяльності Українського Клубу у Варшаві. Український Клуб у Варшаві відкритий для своїх членів і гостей кожного дня. Розташований в центрі Варшави (Сенаторська, 36, м. 1) в свіжо й артистично відремонтованому просторому помешканні, робить він надзвичайно приємне враження. Четвер, субота й неділя — брижові дні, крім того, відбуваються вечірки, досить часто заповнені і концертними відділами.

27 травня с. р. відбувся в Клубі реферат п. М. Ковалевського — «Комуністична весна на Україні», 3 червня с. р. — реферат п. проф. Р. Смаль-Стоцького: «Українська філологія перед судом комунізму». І червня с. р. відбувся вечір, присвячений творчості Миколи Хвильового, який 13 травня с. р. відібрав собі життя. Д-р М. Ковалевський загально схарактеризував літературну творчість М. Хвильового й ті обставини, серед яких доводилось йому працювати і які були причиною його трагедії. Инж. Є. Маланюк рівно-ж дав характеристику творчості М. Хвильового, а п. Наталія Холодна зачитала уривки з його творів.

Загальні збори клубу «Прометей» у Варшаві.

30 травня с. р. відбулися річні загальні збори клубу «Прометей» у Варшаві. На голову зборів було обрано п. М. Ковалевського, а на секретаря — п. Білатті. Вичерпуюче справоздання з діяльності Управи клубу за минулий рік зложив проф. Р. Смаль-Стоцький, акт Ревізійної Комісії зачитав п. Чукуа. Після дискусії над спра-

вотанням збори висловили подяку Управі клубу за переведену працю й обрали нову Управу на наступний рік. На голову клубу поновно обрано проф. Р. Смаль-Стоцького.

У вілних внесках на почесного члена клубу обрано дружину бл. пам. Т. Голувка.

— А р м е й с ь к о ю О р - денською Радою «Залізного Хреста», що складається з: голови Орденської Ради ген.-хор. Загородського, членів Ради: ген.-хор. Яшніченка (він же заступник голови Ради), полк. Паньківського, підполк. Федченка, підполк. Сьрипки, сотн. Терещенка, сотн. Потороки, сотн. Шульги, сотн. Водзінського, сотн. Більовищука та технічного секретаря Ради адм. сотн. Бабіцького, на засіданнях Ради 21 травня минулого року і 30 березня с. р., на підставі статуту Ордену, затвердженого в 1920 році, визнано право на нагородження Ордену «Залізного Хреста» наступних воєнків Армії УНР:

1. Поручн. Бориса Єфремова;
2. адмін. старшину Петра Певного;
3. хор. Констянтіна Ліневича;
4. підхор. Федора Луцюка;
5. инж. Леоніда Сірополка;
6. пор. Федора Пінчука;
7. хор. Аркадія Жилінського;
8. підхор. Сергія Мусієнка;
9. козака Михайла Козака;
10. хор. Микола Чарнецького;
11. хор. Федота Грінченка;
12. підстаршину Тимоша Руденка.

10 червня 1933 р.
М. постую.

О. Загородський — ген.-хор., голова Орденської Ради. Більовищук, сотн., секретар Ради.

— Ш е в ч е н к о в е с в я т о в Українській Станиці в Польщі. 10 і 11 березня с. р. в Українській Станиці відбулося урочисте обходження дня 119 річниці народження та 72 річниці смерті Тараса Григоровича Шевченка.

10 березня о 12 год. в церкві св. Покрови в Станиці було відправлено панахиду по р. Б. Тарасові. Усі мешканці Станиці й околиць прийшли до церкви помолитися за душу генія

землі української. Гармонійну пілість моментові надавав спів мішаного хору під диригентурою пор. Процая. З польських гостей присутні були: п. староста, командир полку й офіцери — представники від залоги м. Каліша.

О 20 год. того-ж дня в театрі Станиці відбулася академія на честь Т. Шевченка. Розпочалася вона співом «Заповіту», після чого п. Кривда-Соколенко виголосив промову на тему: «Шевченко — апостол і пророк України». В своїй промові він захопив не лише сферу літературну, а й національно-культурну, рівно-ж і політичну України і ролю в ній Шевченка. По закінченні промови Український Національний Хор під диригентурою пор. Процая прекрасно виконав «Ой, три шляхи». На тему дня п. Кость-Костенко декламує власний твір «На могилі». Учениця Станичної гімназії Герасимчуківна декламує «Хустину» Шевченка. П. п. Сметанюк, Буримович і Шраменко виконують тріо «Вночі на могилі». Учен. Стецоренко декламує «Гамалію» Шевченка. П. Смолницький грає на піаніні «Баркароло» Лисенка. Далі пані Тарасенкова зворушливо декламує «Лілею» Шевченка. Пані Васерисова, Силина та панове Скворців і Шраменко виконують голосовий квартет «За сонцем хмаронька пливе». Учениця Юцківна декламує «Утоплена» Шевченка. Закінчується академію співом хору «Учітєся», уложеного на ноти мешканцем Станиці п. Т. Осадчим, і кантати Лисенка «Радісія, ниво».

На другий день, ц. т. 11 березня, тут-же в Станичному театрі було поставлено п'єсу «Мати-наймичка» по Шевченкові. Театр, як і на академії, був повнісінький.

Пріємно було констатувати те піднесення, з яким зустріло і провело ці величні дні наше, закинута педолою на чужину, вояцтво, що й на сьогодні не згубило віри в перемогу великого чину, якого пророком був Т. Г. Шевченко.

В. Б.

— З життя Відділу У. Ц. К. в Каліші. 12 березня у м. Каліші заходами Управ Товариств: «Відділ УЦК у Каліші» і «Самопоміч» відбулося посвячення спільної салі, виаренованої для потреб означених організацій. Чин посвячення правив б. священник Запорізької див. ігумен Гермоген з дяконом Гр. Бунем. Співав мішаний хор під диригентурою хор. Біленького. По закінченні посвячення тут-же було відправлено панахиду по св. пам. Т. Г. Шевченкові, після чого відбулась академія на його честь.

Академію розпочато було співом «Заповіту». Пор. Можейко відчитав коротенький, але змістовний реферат. Далі співав хор, виступали діти з декламаціями, грали бандуристи і нарешті було поставлено одноактнву у виконанні дітей емігрантів «Тарас пастушок». Гостей і публіки було стільки, що маленька саля, на жаль, не могла всіх умістити.

— Святкування дивізійного свята 3 стр. Залізної дивізії.
«Масм шаблю в руці — ще не вмерла козацькая мати» — під цим гаслом славетня 3 стр. Залізна дивізія творила чуда під Кам'янцем, Вапняркою, Сидоровим і на р. Дністрі. Поволі наблизилось 21 листопаду 1920 р.... і довгі роки еміграції. Набуті рани, тяжкі походи, перенесені хвороби — залишили свій руйнуючий слід на здоровлі вояцтва і силою невідомого закону багатько вже славних Залізних зложило свої кістки на чужій землі. Тинились сильніші і то не лише фізично, — разом сильніші й силою здорового духу, силою гарту й залізної волі, що не зневірились і в цих надзвичайно тяжких умовах, і коли не в руках, то в душі носять ту «шаблю» до боротьби за рідний край і чекають лише «дванадцятьої» години, щоби з набутим досвідом і подвбною енергією і самим піти, й інших повести на звільнення української землі від московських зайд.

Отож, на знак пошани до своїх традицій, з одного боку, а з дру-

гого, — щоби зробити чергову перевірку живих бойових сил дивізії, Залізіні 4 цього червня урядили в Українській Станції біля м. Каліша урочисте святкування дивізійного свята 3 стр. Залізіної дивізії. Не посідаючи жадних капіталів, відмовили собі в найпотрібнішому і на зібранні «лепти» утворили спеціальний фонд. Звернулися до своїх братів «в розсіяністі суших» і запросили гостей.

А ось і Тройця — церковне свято дивізії. Святкування розпочалося урочистим молебнем у станицій церкві. На клиросі співає станиций мішаний хор пор. Проная. На молебні присутні всі старшини й козаки дивізії Станиці й околиць. Майже у всіх бойова відзнака дивізії «Хрест Залізіного Стрільця». Рівно-ж присутні особи командного складу інших дивізій і Правління Станиці.

Після многоліття всьому Залізіному воцтву і поздоровлення Залізіних із святом, запрошується воцтво й почесних гостей до салі, де вже на них чекають приготовлені столи, прибрані квітами й уставлені небуденними стравами. Старше воцтво зустрічається з додержанням вимог військової пошани.

За столом перш за все вислухується стоячи привітання Пана Головного Отамана, на яке всі присутні співають національний гімн і на заклик старшого з гостей, ген.-хор. Загородського, ентузіастично гремять «слава» Панові Головному Отаманові. За кілька хвилин, на заклик заступника командира дивізії Лунаса «слава» командирові дивізії ген.-хор. Шандрукові, якому, на жаль, службові обов'язки не дозволили прибути на це свято; а потім і основоположникові дивізії, ген. штабу ген.-хор. Удовиченкові. Далі зачитується привітання п. військового міністра ген.-штабу ген.-хор. Сальського, яке тако-ж покривається гучним «слава» на честь пана міністра; привітання від в-ра див. ген.-хор. Шандрука, привітальна телеграма від ген. шт. ген.-хор. Удовиченка з Парижа і далі з персрами ряд інших привітань

і телеграм числом до 30 від інших дивізій, установ, організацій і окремих старшин дивізії. Тут же на бажання всіх присутніх було вироблено текст телеграми з нагоди для Панові Головному Отаманові і Панові військовому міністрові. Пошлились промови, тости, спогади... Атмосфера набирає цілком родинного, сердечного характеру і стомлена в щоденних турботах і болях душа відпочиває й набирає нового запасу енергії в цій обставині щирої воїнської приязні й психологічної споріднености. Нарешті полетіла і пісня, але не сумна, а бадьора, та пісня, що нею, під брязкіт зброї, тішилося воїнське серце, й що носив її степовий вітер від берегів Криму до крєйляних гір Білгороду. Час линув непомітно і не скоро воцтво оустило сядло з подякою командному складові за урядження цього свята і з непохитною вірою в те, що святкуватимемо ми його ще і на Вкраїні, і то скоро.

На другий день, п.т. 5 червня, заходами заступника командира було влаштовано свято для білнших козаків дивізії, що за браком будь-яких засобів не могли взяти участі у святі на перший день.

На цьому місці наслідяться подяка тим з пн. старшин дивізії, що, не маючи змоги персонально бути присутніми на святі, все-ж надіслали свою лепту на урядження того свята. Ці гроші й було використано для найбільшніх потреб.

Помешкання прибрано кльчєсним. Та-ж сервіровка, ті ж страви. На гостя запрошено нашого старого діякєса п.-о. Григорія Буна, що колись у складі дивізії брав участь у збройній боротьбі, а потім діяв разом з усіма злидні інтернації. Свято, як і вчора, розпочалося оголошенням привітання Пана Головного Отамана, яке присутні покресли співом національного гімну і гучним «слава». Далі було зачитано всі надіслані привітання й вголєшено «слава» панові військовому міністрові, п. ген. Шандругові, п. ген. Удовиченкові й инш.

Приємно було чути промови козаків, де в нехитрому слові стало дзвеніла вірність ідеї, вірність своєму Урядові і жага помсти за всі кривди, заподіяні ріжнокольоровими москалями українському народові. Спогади минулих бойових моментів, веселі пригоди з похідного життя, жарти піднесли темп бесіди, а весела пісня нарешті цілком вивела з рівноваги козачі ноги, що таки не втримались і пішли «давать лиха закаблукам». До пізнього вечера Станція знала, що в Залізних і сьогодні свято...

Отже, не дивлячись на цілком пригноблюючі життєві обставини, а часом і справжній голод, не дивлячись на 12 літ еміграції і все нові й нові зморили, нарешті, не дивлячись на зворотну пропорційність у зрості сил і можливостей — там, де ходити про честь українського Залізного воюка, чи то на полі бою, чи на еміграції. — у нього є все: є засоби, є дисципліна, є енергія, бо є воля, — ота «шабля в руці».

В. Б.

-- З життя Торунського відділу У. Ц. К. Виконуючи постанову загальних зборів колонії, Управа Відділу поставила на місцевому кладовищі надгробки на могилах українських воюків. На провідну неділю прибула на кладовище майже ціла колонія і зложила на могилах три вінки. На могилі Любича, крім того, від себе склали вінок панство Ярові. Місцевий священник відслужив панахиду і посвятив хрести на могилах Любича, полк. Чагіна та козака Грицька Охоти. По посвяченні христів хор колонії заспівав над могилами «Чуєш, брате мій». Факт впорядкування могил торунською колонією слід відмітити з приводу того, що, не дивлячись на тяжкий матеріальний стан, вона все-ж таки спромоглася на свої власні засоби віддати пошану тим, хто, не дочекавшись повороту до краю рідного, зложили свої голови козачьї на чужині. При впорядкуванні могил дуже багато поклав

праці голова секції опіки над могилами пан Солов'їв.

— Проводи інж. Д. Ліницького. В кінці березня місяця с. р. члени української колонії в Лодзі проводили закордонного моголітного голову Ревізійної Комісії Відділу У. Ц. К. в Лодзі п. інж. Д. Ліницького. Проводи носили дуже сердечний характер.

З Чехословаччині.

— В Українському Університеті в Празі на академічний рік 1933-34 обрано на ректора проф. хемії д-ра І. Горбачевського, на проректора проф. цивільного права д-ра С. Діістрияського, на декана філософичного фак. проф. історії України Д. Дорошенка, на професора — проф. класичної філології д-ра А. Артимовича, на декана фак. права і суспільних наук проф. кримінального права С. Шелухина, на професора — проф. цивільного права А. Андрієвського.

— Академія пам'яті І. Франка в Празі. Заходами Міжорганізаційного Комітету 20 травня с. р. відбулася в Празі академія-концерт з нагоди 17 річниці смерті І. Франка.

Розпочалася академія прегарним співом «Прометей» Стеценка та «Вічного Революціонера», виконаних Українським Академічним Хором під орудою п. Р. Мировича, після чого проф. В. Сімович прочитав дуже цікавого реферата про Івана Франка.

Після реферату гарно продекламувала «Пролог» до «Мойсея» учениця Ржевницької української гімназії Ара Чернявська, а Український Хор під орудою п. доц. Росиневич-Щуровської помістєцьки виконав кілька пісень. Далі в концертному відділі виступила соло наші Туркєвичева-Мартинєць (сопрано), яка викликала на селі бурю оплесків, прегарно виконав «Гетьмани» Лисенка молодий співак п. Є. Гаєн і нарешті віртуоз п. Р. Сімович чудово виконав кілька річей на клавирі.

Урочистість свята доповнюва-

ла повна саля як українців, так і чужинців.

В Румунії.

— Засідання пам'яті Симона Петлюри в Букарешті. У зв'язку з 7-ю річницею з дня смерті вождя України Симона Петлюри, Комітет його імені в Букарешті організував в неділю 4-го червня, в помешканні Громадсько-Допомогового Комітету української еміграції в Румунії, урочисте засідання.

В засіданні приймали участь представники всіх українських організацій в Букарешті. Промовляли: голова Комітету імені Симона Петлюри в Букарешті Дмитро Геродот, заступник голови Громадсько-Допомогового Комітету д-р Василь Тренке, а від імені бувших воєнків армії УНР полк. Гнат Пороховський.

В Фінляндії

— Роковини смерті С. Петлюри в Гельсінках. Український Національно-Просвітній Гурток у Фінляндії ще 21 травня влаштував в салі своєї бібліотеки доклад п. К. Бондаренка про міжнародне становище й українську справу. У своїй доповіді п. Бондаренко зазначив про тяжке становище свого часу Центральної Ради й С. Петлюри при часто пасивному відношенні селянства до захисту своєї держави. Особливу увагу звернув п. Бондаренко на повстання проти гетьмана Скоропадського й довів, що це було тоді конечністю, коли у німців вибухла революція, на Україну сунули більшовики, а російські союзники благословляли білогвардійців тако-ж іти на Україну, — коли гетьман не опірався на народні маси, а на помічників та на сили, які не були прихильними для української самостійності. Це всі розуміли, а найбільше страждав за долю України С. Петлюра, і як тільки звільнився з в'язниці, визволив під своїм проводом Україну. Недовго ук-

раїна тішилася своєю самостійністю, бо вороги сунули із усіх боків. Але все-ж Петлюра до кінця боронив національну честь українського народу. Відійшов Петлюра з українською армією за кордон в надії знову підняти боротьбу за визволення України, але його підступно було забито в Парижі ворогами українського народу. Петлюру забито, але живуть його ідеї й боротьбу продовжують його наступники. Недаром увесь український національний рух більшовики називають «петлюрівщиною». І вже близький час, коли український народ остаточно скине з себе ярмо неволі. «Воля вже стукає в двері української державности, — каже п. Бондаренко, — але не відчиняють ці двері, бо сусіди наші закрили ці двері секретним ключем. Але хто певен в тому, що хтось не стукне коліном так в ці двері, що вони швент розлетяться, як і всі ті, хто старається їх тримати зачиненими?»

Після доповіді голова Правління п. Бобошко оголосив, що 25 травня в православної церкви має відбутися панахида по бл. п. С. Петлюрі та всіх воєнках українських, що положили своє життя за Україну.

25 травня всі члени Гуртка зібралися о год. 9 рано в бібліотеці, звідки й направилися всі разом до церкви. Підчас служби Божої молилися о здраві Пана Заступника Голови Директорії, Головного Отамана А. Лівичького, п. Левка Чиваленка й інших українських діячів, яких знали ім'я, а на панахиді молилися за спокій душі Голови Держави С. Петлюри та душ забитих і померлих українських воєнків. На панахиду, крім наших людей, залишилося багато інших осіб. Всім було роздано свічки й під час «зі святими упокою» у багатьох з них були на очах сльози.

Після церкви члени Гуртка знову зібралися в бібліотеці. Промовляло кілька осіб. П. А. Ючинський зазначив, що віддавши пошану пам'яті С. Петлюри й всіх борців за Україну, слід подумати про дальшу боротьбу, про виправ-

лення помилок і хиб минулого. Мусимо ці наші помилки справити, мусимо самі піднятися й інших підняти на вищий рівень культури й національного почуття. Мусимо ще тепер передбачити всі можливі способи й засоби для знищення наших ворогів та навчитися бути послухними українській владі, що необхідне для доведення до кінця справи української державності.

Далі промовляв п. Лисенко, який зазначив, що вбиваючи Петлюру, вороги України хотіли добитися собі спокою, але помиллися, бо після втрати свого вождя українці ще міцніше організуються й що далі, то більше зміцнюються українські сили, які твердо, з вірою в конечну перемогу, йдуть все далі наперед по шляху до свободи українського народу.

К. Бондаренко.

В Югославії

— З життя Української Громади у Білгороді. З наступленням літнього сезону праця в Білгородській Громаді не зменшилася, а навіть в де-чому й збільшилася і прибрала являвшого темпу. Так, 20 травня відбувся вечір для вшанування почесного й найстарішого члена Громади поета К. Цвітая (К. Цвітанович). Вечір мав дуже милий, родинний характер. Старий поет був до сліз зворушений сердечним відпопненням до нього всіх гостей на вечері, а особливо палкою, патріотичною промовою, яку відімени української молоді виголосив студент п. Робітницький.

— Чергові товариські вечерниці з танцями і концертним віділом відбулися в Громаді 3 червня с. р. з цікавим різноманітним програмом, який складався з реферату, декламацій, співу та гри на скрипці зі віолончелі. Виконавцями цього програму були: пані Г. Бабушкіна, Г. Покровська і Плотницька, та п. п. П. Прокопюк, Ушаков, К. Цвітанович і Швечиків. Концертовою частиною вечера керувала п. М.

Колесникова, б. артистка Київської опери.

З приємністю мусимо зазначити, що між гостями на цих вечірницях були присутні тако-ж заст. голови «Просвіти» в Новому Саді п. Гава і секретар того-ж товариства п. Мартоє, та голова Громади у Великому Бечкереку п. Мельничук.

З трагедії на Дністрі.

— Розстріл біженців розривними кулями.

Довідемося про деякі жахливі подробиці одної з останніх трагедій на Дністрі, яка відбулася вночі з 18-го на 19-те травня с. р.

Жертвою її стали три родини з сел Рудівці та Горячинці, що розташовані на совітському боці Дністра.

Щоби перебратися через Дністро до Румунії біженці-селяне потайки загодили човен. Коли він був готовий, втікачі в темну ніч вирушили в дорогу. Щоби добратися до води довелося спускати човен з досить високої гори (коло 150 метрів), буксуючи його по землі та по вузьких стежечках і поміж крутими скелями.

Нахвилювавшись і переборовши всі труднощі, біженці, в кількості 12-ти душ, сіли в човен і поплили. Здавалося, що все йде гаразд. Почали наближуватися вже до середини Дністра. Раптом з большевицького берега почалася шалена стрілянина, яка продовжувалася до того часу, поки біженці не почали виходити з човна на румунському березі, вносячи з нього ранених та забитих.

Перша родина складалася з літніх уже чоловіка, жінки та дівчини 16-ти років — їхньої доньки. Ця остання була тяжко поранена і по дорозі до шпиталю померла.

Друга родина складалася з сестри пораненої дівчини, її чоловіка та 2-х дітей, з яких одне немовля 3-х місяців та другий — хлопець 4-х років. З цієї родини були забиті: 4-х літній хлопець і батько. Мати тако-ж тяжко поранена. Неупкодженим лишилося лише немовля.

Третя родина складалася з чоловіка, жінки та 3-х дітей: з них два хлопці 5-ти і 12-ти років і одна дівчина 8-ми років. В цій родині загинула мати, а батько тяжко поранений в ногу, яку довелося одрізати.

Коли цьому останньому біженцеві давали першу медичну допомогу і казали, що, певно, доведеться ногу одрізати, він, не зважаючи на тільки що пережитим тяжку трагедію, заявив: «Ліпше бути без ноги, ніж жити під большевиками».

Труп шіснадцятилітньої дівчини, яка померла по дорозі до лікарні, було анатомовано в Романкоуцах. Присутні з великим обуренням довідалися, що дівчина забита розривною кулею. Витягнуті з трупа куски розривної кулі долучено до протоколу, як доказ звірячої большевицької лютої та варварства.

Очевидячки, всі патрони, які-мз стріляли большевицькі чекісти, мали розривні кулі, бо вхідна рана у пораненого в ногу нормальна, маленька, а вихідна уявляє велику розвернуту рану. Кістка ноги цілковито розторошена.

Втікачі оповідають, що на Україні всі голодують та що вони ні хліба, ні борошна давно вже не тільки не мали, але й не бачили. Борошно можна дістати лише з під поли, і продається воно «на шклянку». Коли стало тепліше, люди почали живитися всякою зеленню до трави включно. Коли б доступ у прикордонну смугу не був цілковито заборонений та коли б охорону її не було так зміцнено, як тепер, то — оповідають біженці — з большевицького пекла тікали б усі, хто здужає ходити.

Для характеристики настроїв населення на Україні цікаво, що навіть 12-ти літній хлопець, який народився й ріс лише під большевицьким режимом, відповідаючи на запитання, робить поділ на «ми» — тоб-то большевики і «вони», то-пак большевики.

Так, коли його запитали, як святкували в селі та в школі свято першого травня, він відповів:

«Це-ж не свято. Ми його не святкуємо. Вони святкують перше травня».

Букарештянська газета: «Наша Р'бч» в редакційній статті: «Знову кров на Дністрі», між іншим, пише:

«В останній час повідомлення про трагедії на Дністрі стали частішими. Трагедія в Оланештському лісі серед зими в минулому році притягла до себе увагу цілої світової opinii. Після неї до Бесарабії приїздили навіть спеціальні кореспонденти, щоби глянути на страшну межу між двома світами, де відбуваються такі нещастя, де люди творять над собою подібними таку жорстокість.

В-зимі, коли Дністро вкривається ледовим покривом, біженецтво завше збільшувалося, бо тоді легше переходити кордон. Але, коли й тепер, під час весняної повені і коли легше слідкувати за кордоном, біженецька хвиля не тільки не зменшується, а навпаки — збільшується, то з цього можна зробити лише один висновок: одчай на тому боці став ще більшим, як що взагалі можливий ще більший одчай...

Молдоване й українці, жиди й росіяне, з цілковитим презирством до всіх небезпек, з ризиком не бути прийнятими в Бесарабії, з самими примітивними засобами кидаються до переправи через Дністер, на очах у чекістів при забетонованих кулеметах, назустріч чужому румунському вартовому, якого вже стільки разів провокували на цьому кривавому кордоні, а через те надзвичайно підозрілому й готовому до вжиття сили кожного хвилини...»

«Перша хвиля втікачів 1920-1921 років мала зовсім інший характер. Тоді йшла боротьба за знищення класового ворога, який заховувався серед буржуазії та серед класу інтелігенції.

Можна було жалити жертви доби військового комунізму, але-ж можна було принаймні знайти хоч будь яке з'ясування лютуванню «робітничо-селянської влади».

Нині ні буржуазії, ні старої інтелігенції більше не існує. Вона

або розстріляна, або заморена голодом, або, в ліпшому випадку, встигла втікти за межі соціалістичного раю. Після історичного переведення колективізації, на півдні не залишилося навіть активних «куркулів», господарські міцних і незалежних, щоби боротися з совітським режимом. Міліїони цих «куркулів» або зложили свої кістки під час повстань та безпосередніх сутичок з владою, або були загнані на загибель до далекої півночі.

Коли за всяку ціну намагається втікти за кордон вже й те, що залишилося після знищення «класового ворога» та «куркуля», то це є першим доказом того, що життя там стало цілковито неможливим... І селянин тікає куди може: ліпше жалючий кінець, ніж жак без кінця.

Це нове біженецтво, цей паничний відрив від землі, що остаточно роспуку селянина належить використати для протверезіння тих бесарабців, які все ще, коли не задивляються на той бік, то в усякому разі не здають собі справи з того, що належить думати про соціалістичний експеримент, провал якого совітська влада так старанно заховує та про який ми можемо довідатися з живих оповідань вимотлошених, безталанних і позбавлених батьківщини совітських селян, які не стануть оповідати нам неправду».

Газета має рацію — біженецтво можна було би використати як антибільшевицьке прищеплення не лише в Бесарабії, але й на цілому світі. Тим часом зайнятися цим не має охочих, бо на нещастя людей, що опинилися під большевицькою владою, спекулюють міжнародні дурисвіти, свідомо підтримуючи большевицьке гніздо в Москві. Без систематичної підтримки совітського союзу з боку капіталістичних держав, від кривавого большевицького експерименту давно вже залишилися б лише болючі й неприємні спогади. Всякий зрячий давно вже побачив, що большевизм — це є не поступ, а дикунство, не символ права, а зразок безправ'я, не втілення волі, а практика найгіршого деспоти-

тизму й найжорстокішого невільництва.

Для того-ж, хто хоче бути сліпим і глухим, жадних ліків немає. Хіба що власний досвід.
Дмитро Геродот.

Некролог.

— † Х о р у н ж и й А р е ф і й П а в л ю к . З лютого с. р. трагічно закінчив у Варшаві життя хор. 4 кінного полку 4-ої Київської дивізії Арєфій Павлюк.

Покійний походив з села Каржижина коло Нової Ушиці на Поділлі і народився 1896 року. Від 1916 р. служив у російській армії. В квітні місяці 1919 р. вступив охотником до 1-го Лубенського кінного полку, що тоді був при 3-ій Залізній дивізії. В кінці травня міс. 1919 р. в боях під Могилевом-Подільським було його поранено в голову. У вересні міс. 1919 р., коли 3 дивізія по тяжких боях в районі Вапнярки відходила на поповнення, покійного, що мав середню освіту, було відкомандировано до кінного відділу Спільної Військової Школи до Кам'яниці-Подільського, де він і перебував аж до приходу поляків.

Коли на початку 1920 р. в районі Нової Ушиці формувалися українські частини, с. п. А. Павлюк вступив до кінного полку ім. Івана Сірка, а потім перейшов до 4-го кінного полку 4-ої Київської дивізії, в складі якого й ввійшов на еміграцію.

По виїзді з табору інтернованих в 1922 р., А. Павлюк займав посаду секретаря окружного суду в Луцьку. Пізніше служив він в слідчій поліції в Луцьку й Варшаві, а від серпня міс. 1932 року працював, як урядовець у відділі опіки й шпиталів у магістраті в Варшаві.

Незадовго перед смертю покійний захворів на нервовий розстрій, викликаний тяжкими родинними переживаннями. Це, мабуть, і було безпосереднім поводом до того, що 3 лютого с. р. о год. 3, прийшовши з праці додому, покійний двома стрілами — в серце й голову — одібрав собі жит-

тя, осиротивши дружину й двоє дітей.

Земля тобі пером, добрий приятелю і вірний в боях друже!

А. Отр. - А.

У французькому Товаристві Українознавства.

27 червня с. р. Товариство закінчує сезон урочистим засіданням свого Комітету Бюлана, на якому прочитають виклади п. Шоден і панна Беррійо. Перший прочитас про старих французьких

подорожників на Україні, друга по свою подорож до ССРСР. Панна Беррійо є дуже відома лекторка в Парижі і її виступ в Товаристві має бути дуже цікавим.

Відкриття в Парижі Франко-Кавказької друкарні.

30 травня с. р. відбулося відкриття Франко-Кавказької друкарні в Парижі. На відкритті, крім представників кавказьких народів, був тако-ж і український представник.

Нові книжки й журнали.

-- La vie d'un peuple. L'Ukraine. Roger Tisseand, Préface de René Pinon. 10 photographures et 1 carte. Paris. Librairie Orientale et Américaine G.-P. Maisonneuve. 1933. Ціна 25 фр. Розмір книги 22,5 на 14,5 сант. 298 сторінок.

Ця велика книга про Україну пера професора Діжонського університету тільки що появилася на французькому книжковому ринкові і знайшла собі авторитетну оцінку вже в самій передмові відомого не лише у Франції академіка Рене Пінона. Вийкличе вона, безумовно, великий інтерес у освіченої публіки скрізь закордоном. Незабаром подамо її детальний розбор, зазначаючи зараз лише те, що книгу написано з повним знанням справи, об'єктивно, дуже фактично й разом з тим легко. Зовнішній вигляд книги прекрасний.

— Вісти Українського Наукового Інституту в Берліні, ч. 1, 5 червня 1933 р. Українське видання, літографоване. Подас хроніку українського наукового життя в Німеччині.

— *Wiuletyn Polsko-Ukraiński*, tygodnik ilustrowany. Warszawa. 17 червня 1933 р., ч. 7. Ціна окр. ч. 50 гр.

Свого часу, в ч. 9 «Тризуба» с. р., ми вже відмітили загальну вагу і значіння появи Польсько-Українського Бюлетеня, що, виішовши місячником, відразу завоював собі симпатії всіх щирих прихильників так потрібного з усіх поглядів польсько-українського тісного взаємного зрозуміння і порозуміння. Ми вказали були, що поява цієї катедри вільної думки може внести поліпшення у взаємні стосунки обох народів.

З тим більшим задоволенням вітаємо перехід Бюлетеня з місячного видання на тижневє ілюстроване. Бо українсько-польські стосунки не так страждають від провокації, що так тонко аналізує в біжучому числі Бюлетеня його діяльний редактор п. В. Бончковський, як від негачії, відмовлення самого факту існування певних цінностей. Негачія ця існує від давніх часів, виливалася вона в різні форми й значні елементи її лишилися й досі в формі заперечення самого існування народности, мови, культури. Видимо і редакція Бюлетеня це добре розуміє, бо як в попередніх місячних номерах свого видання, так і в біжучому тижневому має прекрасний, позитивний, стверджуючий, так мовити, матеріал: статтю про свято Івана Франка, інтерв'ю голови Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові про стан української науки, українську хроніку з Великої України і Польщі, замітку про заснування Польсько-Українського Товариства у Варшаві й т. д.

Судячи по першому тижневому числі Бюлетеня можна сподіватися, що Бюлетень напевно зверне на себе увагу ширших кол як польського, так і українського громадянства, тим більше, що Бюлетень ведеться дуже явво і цікаво, а тон його дихає незалежністю й мужністю думки. Тому рекомендуємо Бюлетень українським читачам.

— Prometheus, No 4, 1933, Гельсінки. Журнал фінською мовою. Містить статтю б. посла в Києві Германа Гумеруса про Україну.

— «Вістник» (бувш. Літературно-Науковий Вістник), ч. 5. 1933. Крім прекрасного літературного матеріалу містить статті п. З. «Франко-руський союз», Дм. Донцова — «Кінець російської революції» й т. и.

— «Вісти з Лугу», ч. 2-3, 4. Львів. 1933. Містить відповідь Лугової Управи на критику її рішення підлягати доглядові уряду фізичного виховання. Гаряча спірка, яка зав'язалася з приводу цієї події в Галичині, примушує з подвійною увагою віднестися до того, що в своє оправдання пишуть «Вісти з Лугу».

— «Молоде Життя», ч. 5-6. Прага, 1933. Подає цікаві статті й хроніку з українського пластового (скаутського) життя.

— «Slovansky Prehled», ч. 1-2. Прага. Містить ґрунтовну статтю про ювілей УССР і хроніку з українського життя.

— Bulletin de l'Union Internationale des Associations pour la S. d. N. No I-II. 1933. Містить офіційні відомості про засідання ради Унії в Брюсселі 26 лютого, яке було здебільшого присвячено японо-китайському конфліктові і на якому укр. представник проф. О. Шульгин зробив свій доклад про український погляд на цю справу.

Од Редакції

З огляду на літні вакації наступні числа «Тризуба» мають вийти подвійними: ч. 26-27 — 9 липня, ч. 28-29 — 6 серпня й ч. 30-31—27 серпня с. р.

Зміст.

Париж, неділя 25 червня 1933 року — ст. 1. О. Ш. Рай і пекло — ст. 2. В Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі — ст. 5. N. Вимога моменту й українознавство — ст. 11. Observator. З міжнародного життя — ст. 12. З преси — ст. 14. Хроніка. З Великої України — ст. 16. З життя української еміграції: у Франції — ст. 17. У Польщі — ст. 19. У Чехословаччині — ст. 26. В Румунії — ст. 27. У Фінляндії — ст. 27. В Югославії — ст. 28. З трагедій на Дністрі — ст. 28. Некролог: хор. Арефій Павлюк — ст. 30. У французькому Товаристві Українознавства — ст. 31. Відкриття в Парижі Франко-Кавказької друкарні — ст. 31. Нові книжки й журнали — ст. 31.

Редакція і адміністрація: 42, rue Dœnfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 86-63.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет.

Адміністратор: **Іл. Косенко**
Le Gérant: M-me Perdrizet.